

Brussels Jazz Weekend 2022

Fietstocht Evere – Brussel-Stad – Anderlecht

Ontdek Brussel tijdens het Brussels Jazz Weekend met deze fietsroute langs de podia in Evere, Brussel-Stad en Anderlecht.

De fietsroute brengt je doorheen de Zennevallei tussen Evere en Anderlecht. Af en toe verlaten ze het dal van de vallei richting de wijken rond het kanaal. Ze laat je kennismaken met deze verschillende wijken en de transformatie die de kanaalzone vandaag doormaakt. Ontdek hoe dit vroegere industriële productiecentrum vervelt tot dynamische culturele hotspot van de stad en oude industriële sites veranderen in publieke ontmoetingsplekken. Work in progress...

Discover Jazz, discover the City

Start: Espace Toots, Evere

Het Moeraske

Deze groene zone is een natuurreservaat en één van de laatste overblijvende vochtige zones van de Zennevallei. Ze ligt grotendeels op het grondgebied van Evere en strekt zich uit langs de site van het oude rangeerstation Schaarbeek Vorming hierachter. Ze maakt deel uit van het groenblauwe netwerk van de stad en telt verschillende biotopen die bijdrage aan haar rijke biodiversiteit: een beek, moestuinen, boshelling en weide. De Kerkebeek die de vochtige zone voedt telt maar liefst 17 bronnen die verderop in Haren ontspringen. Via de Maalbeek stroomt het water van de Kerkebeek naar de Zenne.

De fietstocht gaat hier even langs de groene wandeling. Een bewegwijzerde fiets- en wandelroute van 63km. Ze maakt een lus rond de stad doorheen verschillende groene en blauwe zones waar het natuurreservaat van het Moeraske deel van uitmaakt.

Trainworld

Herken je de 2 verschillende delen in dit gebouw? De linkervleugel is het eerste stationsgebouw uit 1887 ontworpen door de toenmalige architect der Belgische spoorwegen, Franz Seulen. Door het snel toenemende aantal reizigers en goederentransporten bereikt het station al snel haar limieten. Daarom werd in 1913 opnieuw beroep gedaan op de diensten van Franz Seulen voor de grotere rechtervleugel. Dit werd het hoofdgebouw voor het reizigersvervoer waarin je nog steeds de indrukwekkende lokketenzaal vindt.

In 2015 opende het Museum Trainworld de deuren. Een nieuw gebouw van 8000m² werd opgetrokken naast het station om plaats te hebben voor het historische spoomateriaal zoals de oudste Belgische stoomlocomotief Pays de Waes of ook de koninklijke rijtuigen. Maar het museum biedt meer dan dat! Het is een interactieve belevingsplek van de rijke geschiedenis van de Belgische spoorwegen en haar erfgoed. De scenografie werd uitgedacht door François Schuiten. Striptekenaar, kunstenaar en Schaerbeekois. Zelf noemt hij het museum een ‘permanent spektakel’.

Maison de la Création Gare & Annie Cordy

De trein naar Gent hield hier in 1872 voor het eerst halt. Enkele jaren later in 1880 krijgt de halte een volwaardig stationsgebouw. Tegen het einde van de 20ste eeuw komt het gebouw leeg te staan ten voordele van het nabijgelegen station Bockstael. Na een grondige renovatie vond in 2021 de inhuldiging plaats van La Maison de la Création – Gare en komt er weer volop volk over de vloer. De plek ontwikkelde zich tot culturele hub met sociaal-culturele projecten en het sociaal-professioneel inschakelingsproject dat K-Fête dat hier een gezellige eetgelegenheid uitbaat.

Aan het oude station ligt ook een klein parkje dat in 2018 de naam kreeg van de Lakense zangeres en comédienne Annie Cordy. In haar bijzijn werd toen ook een muurschildering van haar ingehuldigd maar twee jaar later overleed deze Lakense vedette. Sindsdien heeft deze plek voor vele Lakenaars een belangrijke emotionele waarde. Het park wordt binnenkort heringericht en het gebouw met de muurschildering wordt afgebroken. Er komt een nieuw kunstwerk ter ere van Annie Cordy maar de plannen zorgen voor beroering bij de Lakenaars!

Bockstael

Op het Bockstaelplein springt het voormalige gemeentehuis van Laken meteen in het oog. Het plein is vernoemd naar Emile Bockstael die tot aan zijn dood in 1920 burgemeester van Laken was. Een opvolger kreeg hij niet. In 1921 werd de gemeente Laken ingelijfd bij de Stad-Brussel en kwam er een einde aan het korte bestaan van dit gemeentehuis. Vandaag is het één van de drie locaties van het cultureel centrum Brussel Noord - Maison de la Création. De naam van het centrum zegt het zelf: hier wordt samen cultuur gecreëerd en staat leren van elkaar centraal. Een ontmoetingsplek van culturele en artistieke initiatieven rond dans, theater, muziek en visuele kunsten.

Parckfarm

Vanaf de serre van de vzw Parckfarm heb je een adembenemend zicht op de torens van de Noordwijk achter de Jubelfeestbrug. Deze smalle langgerekte strook was ooit een spoorlijn en aftakking van het westelijke ringspoor (L28) verbonden met het voormalige goederenstation Gare Maritime op de Tour&Taxis-site.

Lange tijd lag deze strook braak tot het onder de aandacht kwam van het project Parkdesign in 2014. Buurtbewoners eigenden zich deze ruimte toe. Het project werd een groot succes en

wat oorspronkelijk bedoeld was als tijdelijk initiatief evolueerde naar een permanent project. Vandaag wordt het project beheerd door de vzw Parckfarm. Kijk eens op de hoger gelegen delen van het park naast de serre. Daar wordt aan stadslandbouw gedaan en er is ook een broodoven. Parckfarm organiseert tal van activiteiten waarin ecologische praktijken in een stedelijke context centraal staan en je kan er een lokaal fruitsapje of bier drinken.

Tour&Taxis

Sinds het begin van de 20ste eeuw ontwikkelde deze site langs het kanaal zich tot een multimodaal logistiek knooppunt van goederentransport. De Tour&Taxis site was een immens opslagcomplex en de plek waar douaneformaliteiten geregeld werden. Multimodaal want het transport gebeurde ook via de haven en het kanaal hier vlakbij. Voor de origine van de naam Tour&Taxis moeten we verder terug in de tijd toen dit nog drassige weides in de zennevallei waren. De Duits-Italiaanse adellijke familie Thurn und Tassis lieten hier hun postpaarden grazen. Tot het begin van de 19de eeuw bezaten zij een monopolie op de Europese postbedeling.

In 1994 sloot de het goederenstation Gare Maritime de deuren. De site van Tour&Taxis was tot 2016 het decor van het muziek- en stadsfestival Couleur Café. Nadat de site er enkele jaren verwaarloosd bij lag werden de gebouwen stelselmatig gerenoveerd. Er doken nieuwe gebouwen op zoals de kantoren van Leefmilieu brussel (de broodrooster), het Herman Teirlinckgebouw van de Vlaamse Overheid, de nieuwe brouwerij van Brasserie de la Senne en appartementsgebouwen. Recent werd ook het voormalige goederenstation Gare Maritime gerenoveerd. Het opende in 2021 voor het publiek. Ga binnen zeker eens op ontdekking en laat je verrassen!

Allee du kaai

Hier ervaar je de kanaalzone in volle transformatie. Langs de Akenkaai verrezen de voorbije tien jaar tal van nieuwe wooncomplexen waarvan de Upsite de meest opmerkelijke is. Met een hoogte van 143m is het de hoogste woontoren van het land. Wonen langs het kanaal is in trek en ook de culturele en recreatieve functie van het kanaal ontwikkelt zich. Iets zuidelijker heb je zicht op de voormalige Citroëngarage waar op dit moment gewerkt wordt aan het nieuw museum voor moderne en hedendaagse kunst, KANAL Centre Pompidou.

Op deze site ontwikkelde de vzw Toestand sinds 2014 een 'zone van spontane actie'. Een vorm van tijdelijk gebruik van de leegstaande hangars i.s.m. Leefmilieu Brussel. Ze bouwde er met de buurt en partners een dynamische sociaal-cultureel en artistieke werking op en bovenal een toegankelijke ontmoetingsplek. Allee du Kaai loopt in 2022 op zijn einde. Hier komt een nieuw park dat deel wordt van een lange groene zone voor zachte weggebruikers tussen het Bockstaelplein in Laken en het Saincteletteplein.

Grand Hospice

Je bevindt je in de voormalige begijnhofwijk die zich hier vanaf de 13de eeuw vestigde. Na een aanwezigheid van zo'n 500 jaar moesten de begijnen op het einde van de 18de eeuw onder het Franse regime hun activiteiten stopzetten. Hun zorgtaken werden overgenomen door het bestuur der godshuizen dat tussen 1824 en 1827 dit monumentale neoklassieke gebouw liet bouwen. Het enige overblijvende gebouw uit de tijd van het begijnhof is de 17de - eeuwse barokke Begijnhofkerk op het nabijgelegen plein van het Begijnhof.

Het Grootgodshuis is bij velen nog gekend als het Pacheco-instituut, tot enkele jaren geleden een geriatriesch centrum en rusthuis van het Brusselse OCMW. Het gebouw dat aan renovatie toe is zal op termijn omgebouwd worden tot woningen. In afwachting besliste het OCMW om het een tijdelijke invulling te geven. Vandaag is het een nieuwe trendy plek in het centrum. Verschillende organisaties, startende ondernemers en artiesten vinden er een plek en in de prachtige tuin kan je iets drinken in de bar Jardin.

Parvis van Molenbeek

De parvis (het voorplein), het nabijgelegen gemeenteplein en de Gentse steenweg zijn het kloppende hart van de gemeente. Je vindt er tal van cafés, winkels en sociaal-culturele organisaties. Hier op de parvis staat de bekende betonkerk met zijn 56 meter hoge klokkentoren gewijd aan Sint-Jan-de-doper. Een art-deco bouwwerk van de hand van Joseph Diongre uit het begin van de jaren 1930.

De wijk kent een sterk verenigingsleven en één van de organisatie die daaraan bijdraagt is het gemeenschapscentrum De Vaartkapoen (de VK). Al meer dan 30 jaar bouwen ze hun sociale-artistieke, educatieve en interculturele werking uit in deze wijk. De VK maakte ook naam met hun concertwerking 'VK concerts'. Groepen zoals The Fugees en Rage Against the Machine traden er op net voor hun grote doorbraak. Voorlopig is het gebouw hier in de Schoolstraat volop in renovatie en zetten ze hun werking tijdelijk verder langs het kanaal in de Manchesterstraat.

Jazz-weetje: Wist je dat Toots een groot deel van zijn jeugd hier in Molenbeek doorbracht? Wat verderop in de Voorspoedstraat ging hij naar school in wat vandaag het Koninklijke Atheneum Toots Thielemans is!

La Fonderie

Dit 'oude' deel van Molenbeek verstedelijkte en industrialiseerde zich al vroeg in de 19de eeuw door de nieuwe mogelijkheden die de opening van het kanaal Brussel-Charleroi creëerden. Le petit Manchester, zo werd de buurt hier ook genoemd. De meeste industriële activiteiten zijn sinds de jaren 1970 verdwenen wat voor vele wijken in de kanaalzone een harde sociale en economische klap was.

Oud-Molenbeek kan druk zijn. Deze wijk behoort tot de top 5 van de meest dichtbevolkte wijken van Brussel. Te midden van de bruisende wijk is La Fonderie een oase van groen en rust waar de tijd lijkt stil te staan. Deze voormalige smelterij, de fabriek Compagnie des

Bronzes, sloot haar deuren in de jaren 1970. Het een stukje industrieel patrimonium dat gekoesterd wordt. In de nog bestaande gebouwen van de fabriek zit vandaag het Museum voor Arbeid en Industrie. Let ook op de tekst even voorbij de ingangspoort die de evolutie van de wijk, het werk en migratie vertelt.

Openingsuren zaterdag en zondag: 14u-17u

Belle-Vue

Hou even halt op deze nieuwe voetgangersbrug vlakbij de Ninoofsepoort. De plek toont hoe de kanaalzone sinds enkele decennia haar industriële verleden achter zich laat en hoe met de herwaardering van het industriële erfgoed cultuur en vrijetijdsactiviteiten de vrijgekomen ruimte innemen. Vanop deze brug heb je zicht op de oude Belle-Vue brouwerij. Sinds 2013 bieden de gebouwen onder meer ruimte aan het Hotel Meininger en ook het MIMA (Millennium Iconoclast Museum of Art) dat opende in 2016.

Het kanaal was lang een psychologische barrière tussen de Stad-Brussel en Molenbeek. Vandaag zijn beide stadsdelen steeds meer met elkaar verbonden. Symbolisch hiervoor zijn de 2 nieuwe voetgangersbruggen over het kanaal. Ze kregen de naam van 2 vrouwen die belangrijk werk verricht(t)en op het gebied van vrouwenrechten. De brug verderop bij de Vlaamse Poort werd vernoemd naar de Loredana Marchi die het nabijgelegen integratiecentrum Foyer leidt. Deze brug kreeg de naam Fatima Mernissibrug. Een Marrokaanse sociologe, feministe en schrijfster die overleed in 2015.

Heyvaert

Deze brug verbindt de Liverpool en de Manchesterstraat met elkaar in de sterk verstedelijkte en dichtbevolkte Heyvaertwijk. In de Liverpoolstraat en Heyvaertstraat wordt het straatbeeld vooral gedomineerd door de tweedehandsautohandel. Deze nestelde zich vanaf de jaren 1980 in de wijk en groeide uit tot een belangrijke schakel in een internationaal netwerk. De opgekochte auto's worden hier verhandeld en opgeslagen en vervolgens getransporteerd naar de haven van Antwerpen. Daar gaan ze de boot op naar de West-Afrikaanse havenstad Cotonou.

Op termijn zullen de autohandelaars geleidelijk aan wegtrekken. Men wil de economische activiteit diversifiëren en de leefbaarheid van de wijk verbeteren. De transitie is in gang gezet. Zo wordt de voormalige hal van Libelco (tussen n°79 en 83) getransformeerd in wintertuin die de kaai van het kanaal zal verbinden met de Heyvaertstraat achter de hal. Ook andere geplande projecten moeten de leefbaarheid, ontharding en vergroening van de wijk vergroten. Plannen zijn in de maak voor een nieuw park op de bedding van de Kleine Zenne. Het park wordt een groene corridor die de Ninoofsepoort verbindt met de Slachthuizen van Anderlecht.

Manchester

Verlaat de route even naar de linkeroever van het kanaal. De Manchesterstraat transformeerde zich de voorbije jaren tot een culturele straat. In de oude fabrieksgebouwen huizen tal van culturele projecten zoals Charleroi Danse, Recyclart en ook gemeenschapscentrum de VK zit hier tijdelijk. Ze maken deel uit van een voorlopige invulling van de gebouwen die ook na de geplande renovaties hun creatieve en culturele invulling zullen behouden.

Tijdens de week kan je er ook eten of iets drinken in het solidaire restaurant Cassonade (n°25). Ze kozen die naam niet toevallig. In dit fabrieksgebouw met rode baksteen (n°19-21) met de inscriptie op de gevel GRAFFE & Cie Raffineurs was sinds midden van de 19de eeuw een suikerraffinaderij gevestigd. Een kleine eeuw later werd ze door Tiense Suiker overgekocht. Maar hun product bestaat nog steeds: Cassonade Graeffe, de *kinnekessuiker* in de iconische gele verpakking met het jongetje met de blauwe ogen.

De Slachthuizen van Anderlecht

Twee monumentale bronzen stieren verwelkomen je op de site van de slachthuizen van Anderlecht. Deze architectonische veemarkthal uit het einde van de 19de eeuw is een beschermd monument. Onder en rond de markthal komen op vrijdag, zaterdag en zondag wekelijks zo'n 100.000 mensen hun inkopen doen op de markt van de slachthuizen van Anderlecht.

Op andere dagen wordt de ruimte onder de markthal door de vzw Cultureghem omgetoverd tot gigantische ontmoetingsplek voor Brusselaars uit de buurt en daarbuiten. Spelen en eten staan centraal in hun werking die zich richt tot jong en oud. Hun vrijwilligers verzamelen op de markt het onverkochte fruit en groenten dat verloren dreigt te gaan. Tijdens de week tref je hen onder de markthal aan met hun mobiele keukens. Dan bereiden ze met het gerecupereerde fruit en groenten gezonde maaltijden. Zo willen ze de bewustmaking versterken over voedselverspilling en de toegang tot gezonde voeding versterken.

Dapperheidsplein

Ga eens op ontdekking in de historische dorpskern van Anderlecht. Een stukje Brussel met erfgoed dat teruggaat tot de late middeleeuwen. Opmerkelijk is de gotische Sint-Pieter en Sint-Guidokerk. De bouw ervan begon in het midden van de 14de eeuw en duurde tot het begin van de 16de eeuw. De torenspits werd pas in de late 19de eeuw toegevoegd. Aan de zijkant van de kerk in de Kapelaanstraat zie je het Begijnhof van Anderlecht uit de 13de eeuw. Het zal worden gerestaureerd en is tijdelijk niet te bezoeken.

Tegenover de kerk (Dapperheidsplein n°17) vind je de bekende Academie van beeldende kunst van Anderlecht. Ze is gevestigd in het Vandepereboom-huis, vernoemd naar de katholieke politicus en minister van staat Jules Vandepereboom. Achter de ingangspoort van n°17 liet hij rond 1890 een opmerkelijke typische 16de -eeuwse patriciërswooning bouwen.

Iets verder op het plein ligt het gemeenschapscentrum De Rinck (n°7). In het hoekhuis was de herberg De Swaene gevestigd waarvan de oorsprong terug gaat tot begin van de 15de eeuw.

Fiets zeker ook langs het pittoreske Porseleinstraatje met zijn oude arbeidershuisjes vlakbij de kerk.

Erasmus

Neem een kijkje achter de muur die hier langs de Formanoirstraat loopt. Je komt er op het binnenplein van het Erasmushuis. Het huis werd gebouwd in de tweede helft van de 15de eeuw. Op de gevel vind je de inscriptie 1515 verwijzend naar de datum dat kanunnik Pieter Wijchman het huis liet vergroten. Desiderius Erasmus was hier te gast en verbleef van mei tot oktober 1521 in het huis. In het huis zit sinds 1932 een museum gewijd aan de humanist. Rechts van het huis vind je een doorgang naar de Erasmustuin die vrij toegankelijk is.

Marchantbrug

Vanop deze brug heb je een contrastrijk zicht op de kanaalzone. Richting het noorden zie je de gekleurde daken van de nieuwe brouwerij Brussels Beer Project die hier zo'n 30.000 flessen per dag zal produceren. Kijk je naar het zuiden dan zie je een pittoresk groen deelt met woonboten. De rechteroever van het kanaal langs de vaartdijk is op dit moment in volle ontwikkeling. Met projecten als City Gate en City Dox maken de industriële sites plaats voor een nieuwe stadswijk.

De Marchantbrug werd in 2014 afgesloten voor het verkeer wegens stabiliteitsproblemen. Tijdelijk, tot een nieuwe brug soelaas zou brengen. De zaken slepen aan en zonder auto's werd de brug voor velen een populaire ontmoetingsplek met zicht op het kanaal. De terugkomst van de auto's zien velen niet zomaar zitten.

De vzw Pool is Cool die ijvert voor zwemgelegenheden in openlucht startte hier in 2021 met FLOW. Een openluchtwembad langs het kanaal. Rond het zwembad en op de brug worden ook allerlei andere activiteiten georganiseerd. Het seizoen 2022 werd begin mei al afgetrapt met een fameus ballenbad en in de zomer zijn ze er terug met een echt zwembad!

Einde: Vaartdijk, Anderlecht